

národní
úložiště
šedé
literatury

Výbory pro evropskou integraci ve vybraných kandidátských zemích

Zralá, Magdalena
2002

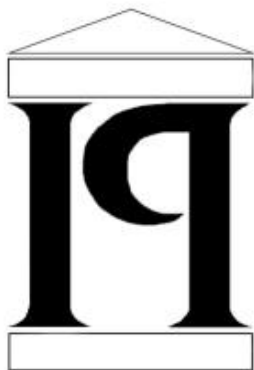
Dostupný z <http://www.nusl.cz/ntk/nusl-394117>

Dílo je chráněno podle autorského zákona č. 121/2000 Sb.

Tento dokument byl stažen z Národního úložiště šedé literatury (NUŠL).

Datum stažení: 09.08.2022

Další dokumenty můžete najít prostřednictvím vyhledávacího rozhraní nusl.cz .

Parlament České republiky
Kancelář Poslanecké sněmovny

Parlamentní institut

VÝBORY PRO EVROPSKOU INTEGRACI VE VYBRANÝCH KANDIDÁTSKÝCH ZEMÍCH

Informační podklad: č. 1.140

Zpracovala: Mgr. Magdaléna Zralá

říjen 2002

SLOVENSKO¹

Podle ústavy Slovenské republiky z roku 1992² ústavodárná i zákonodárná moc náleží jednokomorovému parlamentu „*Národná rada Slovenskej republiky*“. Národní rada má 150 poslanců, kteří jsou voleni na čtyři roky. Vláda je za výkon své funkce odpovědná Národní radě. Také jednotliví členové vlády jsou odpovědni Národní radě.

Výbor pro evropskou integraci

Výbor NR SR pro evropskou integraci vznikl v září roku 1996 jako třináctý stálý parlamentní výbor. Se svými 19 členy je největším výborem v Národní radě. Členství v tomto výboru je založeno na principu „paralelního členství“, tj. každý jeho člen si ponechává členství v jiném stálém výboru. Politické strany jsou v něm zastoupeny poměrně podle počtu mandátů v parlamentu.

Hlavním úkolem výboru je:

- zaujímat stanoviska k relevantním záležitostem týkajícím se evropské integrace, které výboru přidělí předseda Národní rady
- kontrolovat činnost vlády spojenou s procesem přistupování k Evropské unii; za tímto účelem výbor založil dva podvýbory: *Podvýbor pro kontrolu a sledování harmonizace legislativy a Podvýbor pro kontrolu a sledování efektivního využívání předvstupních nástrojů Evropské unie (PHARE, ISPA, SAPARD)*
- komunikovat a spolupracovat s partnerskými výbory členských zemí EU a kandidátských zemí

Vláda podává výboru pravidelně informace o aktivitách vlády v procesu přístupu Slovenska k Evropské unii. Partnerem výboru je místopředseda vlády pro evropskou integraci.

Vzhledem k ústavou zakotvené odpovědnosti vlády Národní radě vykonává výbor parlamentní kontrolu vlády v oblasti evropské integrace.

¹ Evropská dohoda byla podepsána 4. října 1993.

² č. 460/1992 Zb.

Výbor se prakticky nezabývá legislativní činností, ačkoli z iniciativy svého předsedy může projednávat jakýkoli návrh zákona nebo dokument předložený parlamentu k projednání. Může také navrhovat zákony i předkládat pozměňovací návrhy. Výbor pro evropskou integraci je hlavním výborem sledujícím implementaci Národního programu přijímání *acquis communautaire*.

Ústavní změny v souvislosti se vstupem do Evropské unie

Ústavním zákonem č. 90/2001 Z. z. ze dne 23. února 2001³ byla změněna slovenská ústava mj. se záměrem vytvořit podmínky pro vstup Slovenské republiky do Evropské unie. Nejdůležitější změny jsou zakotveny v bodě třetím, který obsahuje nové znění čl. 7. V jeho druhém odstavci je stanoveno, že Slovenská republika může mezinárodní smlouvou nebo na základě takové smlouvy přenést výkon části svých práv na Evropská společenství a Evropskou unii. Právně závazné akty ES/EU mají přednost před zákony SR. Implementace těchto aktů bude v případě potřeby provedena zákonem nebo nařízením vlády. Před ratifikací smlouvy podle čl. 7 odst. 2 musí s touto smlouvou vyjádřit souhlas Národní rada SR, a to alespoň třípětinová většina všech poslanců (stejně jako v případě schválení ústavního zákona – čl. 84 odst. 4).

POLSKO⁴

Podle polské ústavy z 2. dubna 1997 zákonodárná moc náleží dvoukomorovému parlamentu, který je tvořen *Sejmem* a *Senátem*. Sejm má 460 poslanců a Senát 100 senátorů. Obě komory jsou voleny na čtyři roky. Rada ministrů (vláda) i její jednotliví členové jsou odpovědní z výkonu své funkce Sejmu.

³ Tento ústavní zákon nabyl účinnosti v plném rozsahu 1. ledna 2002.

⁴ Evropská dohoda byla podepsána 16. prosince 1991.

SEJM

Výbor pro evropskou integraci

V minulém funkčním období Sejmu, 1997 – 2001, se otázkami evropské integrace zabýval stálý výbor pro evropskou integraci, který vznikl v listopadu roku 1997⁵. Měl 47 členů, přičemž politické strany v něm byly zastoupeny poměrně podle počtu mandátů v Sejmu.

Výbor sledoval implementaci Národního programu přijímání *acquis communautaire*, přípravu na členství v EU i proces vyjednávání. Přijímal stanoviska k harmonizačním návrhům zákonů⁶. Výbor měl stálý *podvýbor pro sledování využívání prostředků pomoci Evropské unie*.

Vzhledem k tomu, že polská vláda (Rada ministrů) je odpovědná z výkonu své funkce Sejmu, výbor pro evropskou integraci vykonával parlamentní kontrolu vlády v oblasti evropské integrace. Zmocněnec pro vyjednávání členství Polska v EU se často účastnil jednání výboru a informoval o postupu vyjednávání. Předseda výboru se pravidelně účastnil jednání vládního výboru pro evropskou integraci, kde byl informován o vyjednávacích pozicích.

Výbor pro evropské právo

V minulém funkčním období pracoval tento zvláštní výbor, který tvořilo 41 členů (nesmí jich být více než 45). Byl ustaven v červenci roku 2000. Jeho úkolem bylo projednávat legislativu, kterou se harmonizuje polské právo s právem ES/EU. Tento výbor spolupracoval s výborem pro evropskou integraci, příp. s dalšími výbory Sejmu.

Po volbách do polského Sejmu (září 2001) byl ustaven jediný **evropský výbor**, který se zabývá úkoly obou výše jmenovaných výborů fungujících v minulém funkčním období Sejmu. Evropský výbor má 50 členů. Výbor má stálý *podvýbor pro sledování využívání*

⁵ Předcházel mu zvláštní výbor pro Evropskou dohodu (od roku 1992) a poté stálý výbor pro Evropskou dohodu (od roku 1994).

⁶ V důvodové zprávě každého návrhu zákona musí být obsažena klauzule o kompatibilitě návrhu zákona s právem ES/EU. Před prvním čtením návrhu zákona vypracují odborní pracovníci Kanceláře Sejmu stanovisko kompatibility nevládního návrhu zákona s právem ES/EU (u vládních návrhů zákona se posuzuje kompatibilita na vládní úrovni). V případě zjištění nesouladu přijme k návrhu zákona stanovisko výboru pro evropskou integraci Sejmu. Toto stanovisko je maršálkem Sejmu doručeno navrhovateli. Dále podle jednacího řádu Sejmu z roku 1992 (čl. 56u – čl. 56zf) může být podán pozměňovací návrh v písemné formě k harmonizačnímu návrhu zákona na jednání výboru pro evropskou integraci skupinou nejméně tří poslanců-členů výboru. V průběhu druhého čtení může být k harmonizačnímu návrhu zákona předložen pozměňovací návrh skupinou nejméně pěti poslanců.

prostředků pomoci Evropské unie a dále k jednotlivým návrhům zákonů jsou zřizovány zvláštní podvýbory.

SENÁT

Výbor pro zahraniční záležitosti a evropskou integraci

Jedná se o stálý výbor, který má 17 senátorů. Výbor sleduje proces vyjednávání a pokrok vlády při implementaci Národního programu přípravy na členství v EU. Sleduje a projednává vývoj v Evropské unii a úlohu národních parlamentů v EU. Výbor iniciuje debaty v Senátu týkající se zejm. budoucího členství Polska v EU.

Vláda není odpovědna ze své funkce Senátu. Výbor získává od vlády informace prostřednictvím zaslání dokumentů nebo účasti členů vlády na jednání výboru.

Zvláštní výbor pro evropskou legislativu⁷

Tento zvláštní výbor měl 12 senátorů a svou činnost soustředil především na harmonizaci polského práva s právem ES/EU. V souvislosti s tím pracoval především na pozměňovacích návrzích k návrhům zákonů, které transponují evropskou legislativu.

Výbor spolupracoval s vládou zejména tak, že se jednání výboru účastnili poradci kanceláře vládního výboru pro evropskou integraci, kteří pomáhali výboru posuzovat soulad přijímaných zákonů s právem ES/EU.

Návrhy ústavních změn v souvislosti se vstupem do Evropské unie

V platné ústavě z roku 1997 je v čl. 90 odst. 1 zakotveno, že Polská republika může na základě mezinárodní smlouvy přenést na mezinárodní organizaci či mezinárodní instituci pravomoci státních orgánů v některých záležitostech. K ratifikaci této mezinárodní smlouvy je zapotřebí souhlasu Sejmu i Senátu ve formě zákona. V Sejmu musí vyslovit souhlas nejméně dvoutřetinová většina přítomných poslanců a v Senátu dvoutřetinová většina přítomných senátorů (v každé komoře musí být přítomna alespoň polovina zákonodárců). Parlamentní procedura může být nahrazena konáním celonárodního referenda. Rozhodnutí o volbě procedury (souhlas parlamentu či referendum) musí být přijato absolutní většinou přítomných poslanců v Sejmu (za přítomnosti alespoň poloviny poslanců). Podle čl. 91 ústavy se

⁷ Tento výbor fungoval v minulém volebním období Senátu (1997-2001). Po volbách v září 2001 nebyl znovu ustaven.

ratifikované a vyhlášené mezinárodní smlouvy stávají součástí vnitrostátního právního řádu. Mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci bylo nezbytné získat souhlas formou zákona, mají přednost před zákony. Jestliže tak stanoví smlouva zakládající mezinárodní organizaci, právo založené na základě této smlouvy bude bezprostředně použitelné a bude mít přednost před zákony.

V současné době parlament žádnou novelu ústavy neprojednává a ani se žádný návrh nepřipravuje.

MAĎARSKO⁸

Podle ústavy z 23. října 1989 je nejvyšším orgánem státní moci a zastoupení lidu jednokomorový parlament, *Národní shromáždění (Országgyűlés)*, který má 386 poslanců, volených na funkční období čtyř let. Vláda (v čele s ministerským předsedou, voleným parlamentem) je odpovědná z výkonu své funkce Národnímu shromáždění. Jednotliví členové vlády jsou odpovědní vládě a parlamentu.

Výbor pro záležitosti evropské integrace

Stálý výbor pro záležitosti evropské integrace vznikl v červnu 1994⁹. Výbor má 26 členů, politické strany jsou v něm zastoupeny poměrně podle počtu mandátů v parlamentu.

Jedná se o stálý výbor, který vykonává parlamentní kontrolu vlády v otázkách evropské integrace. Sleduje všechny aspekty přípravy Maďarska na vstup do Evropské unie. Výbor je oprávněn vyslechnout ministry předtím, než jsou jmenováni do funkce, a rovněž i velvyslance, kteří mají být jmenováni do funkce v členských zemích EU. Na základě usnesení parlamentu, které bylo navrženo tímto výborem a přijato parlamentem na počátku roku 1993, projednává pravidelně zprávu vlády o pokroku plnění závazků plynoucích z Evropské dohody. Výbor iniciuje parlamentní politické debaty na téma přistupování k EU (zatím se tak stalo dvakrát – v roce 1995 a 1999). Od října roku 2000 pořádá výbor jednou měsíčně *rozšířenou schůzi*, které se účastní předsedové integračních podvýborů a předsednictvo výboru pro zahraniční záležitosti (viz níže).

⁸ Evropská dohoda byla podepsána 16. prosince 1991.

⁹ Jeho předchůdcem byl zvláštní výbor pro záležitosti Evropského společenství (od roku 1992).

Výbor zve jednotlivé vládní činitele na jednání výboru. Vláda předkládá požadované informace ústní i písemnou formou. Rozšířené schůze výboru se dále účastní ministr zahraničních věcí a informuje o postupu vyjednávání a jeho výsledcích. Stanoviska výboru sice nejsou pro vládu právně závazná, ale reálný vliv mají (podle zásady „dobré vztahy s parlamentem jsou důležité“).

Výbor pro záležitosti evropské integraci má veškeré pravomoci v legislativním procesu jako jiné výbory (právo navrhopvat zákony, projednávat návrhy zákonů a předkládat pozměňovací návrhy). Dohlíží nad aproximací maďarského práva právu ES/EU¹⁰. V souvislosti s tím projednává všechny návrhy zákonů transponující právo ES/EU.

Podvýbory pro evropskou integraci

S postupným prohlubováním přístupového procesu se ukázalo jako nezbytné, aby jednotlivé stálé výbory zřídily své podvýbory pro evropskou integraci. Ve funkčním období 1994-1998 existovalo 8 takových podvýborů, v následujícím funkčním období jich byl dvojnásobek. Politické strany zastoupené v Národním shromáždění na jedné straně a vláda na straně druhé přijaly 11. září 2000 *společné stanovisko k aktuálním otázkám přístupového procesu*. V bodě 8. obě strany souhlasí, aby výbor pro záležitosti evropské integrace svolával jednou měsíčně rozšířenou schůzi, které se budou účastnit jeho členové, předseda a místopředseda výboru pro zahraniční záležitosti a předsedové integračních podvýborů. Účelem těchto schůzí je poskytovat podrobné informace politickým stranám zastoupeným v Národním shromáždění o postupu vyjednávání a vyjednávacích pozicích Maďarska i Evropské unie.

Velký výbor pro evropskou integraci

V souvislosti s parlamentními volbami, které se konaly v dubnu 2002 došlo v Maďarsku k dalším změnám. 19. září 2002 byl na zasedání Národního shromáždění ustaven Velký výbor pro evropskou integraci, v jehož čele je předsedkyně parlamentu, členy jsou vedoucí frakcí, předsedové zahraničního a integračního výboru, premiér a členové kabinetu. První řádné zasedání tohoto výboru, který by se měl zabývat především strategickými otázkami spojenými se vstupem a budoucím členstvím Maďarska v EU, by se mělo konat v listopadu 2002.

Návrhy ústavních změn v souvislosti se vstupem do Evropské unie

V Maďarsku dosud nedošlo k novele ústavy v souvislosti se vstupem do Evropské unie. Podle *prohlášení parlamentních stran, které zakotvuje jejich sjednocená stanoviska v unijních otázkách* (navazuje na výše citované společné stanovisko z 11. září 2002) by novelizace ústavy měla proběhnout do konce roku 2002.

LITVA¹¹

Podle ústavy ratifikované referendem konaným dne 25. října 1992 vykonává zákonodárnou moc ve státě jednokomorový parlament, *Seimas*, který tvoří 141 členů, volených na čtyři roky. Vláda je odpovědná z výkonu své funkce parlamentu. Členové vlády jsou odpovědni parlamentu a prezidentu a přímo podřízeni ministerskému předsedovi.

Výbor pro evropské záležitosti

Výbor pro evropské záležitosti vznikl v roce 1997. Výbor má 24 členů (podle čl. 44 statutu *Seimas* musí mít alespoň 15 členů, přičemž politické strany v něm musí být zastoupeny poměrně podle počtu mandátů v parlamentu). Jeho členové jsou členy i jiných výborů (jinak ale členství ve dvou různých výborech není podle statutu *Seimas* možné). Předseda výboru je zároveň místopředsedou parlamentu. Předseda výboru pro zahraniční záležitosti je místopředsedou výboru pro evropské záležitosti.

Podle čl. 61 statutu *Seimas* výbor:

- posuzuje důležité otázky spadající do pravomoci *Seimas*, které se týkají politiky Litvy, pokud jde o Evropskou unii. K těmto otázkám předkládá závěry.
- koordinuje činnost parlamentních výborů a komisí vztahující se k integraci do Evropské unie
- diskutuje vládní přípravu vyjednávání vstupu do Evropské unie a předkládá doporučení vládě, hodnotí Strategii přístupového partnerství a implementaci Národního programu aproximace práva

¹⁰ V maďarském parlamentu má ještě jeden stálý výbor ve své kompetenci evropskou agendu. Jedná se o výbor pro záležitosti ústavy, který se zabývá změnami Programu aproximace práva a Národního programu přijímání *acquis communautaire*.

¹¹ Evropská dohoda byla podepsána 12. června 1995.

- vykonává parlamentní kontrolu úřadů, co se týče jejich přípravy na vyjednávání vstupu do EU a účasti na vyjednávání
- pomáhá zajišťovat demokratický vývoj procesu integrace Litvy do Evropské unie.

Výbor pro evropské záležitosti se zabývá poslední dobou především procesem vyjednávání vstupu Litvy do Evropské unie. Kontroluje vládu z hlediska vyjednávaných přechodných období. Jednání výboru se pravidelně účastní hlavní vyjednaváč a vedoucí pracovních skupin ministerstev. Podávají výboru informace a výbor, je-li potřeba, předkládá vládě stanoviska, příp. návrhy. Stanoviska a návrhy nejsou pro vládu závazné. Vláda je nicméně bere zpravidla v potaz.

Výbor pro evropské záležitosti se nezabývá legislativní činností a neprojednává návrhy zákonů. Avšak nastaly případy, kdy výbor předložil na plénu své stanovisko k politicky citlivým nebo složitým návrhům zákonů, které měly vztah k integraci Litvy do EU.

Návrhy ústavních změn v souvislosti se vstupem do Evropské unie

V roce 2002 schválil Seimas novelu ústavy, kterou se mění čl. 119 odst. 2 ústavy. Podle nového znění se rozšiřuje aktivní volební právo do místních rad na další osoby s trvalým pobytem (původně je měli jen litevští občané). Dále Seimas projednává změnu čl. 47, který se týká práva vlastnit ornou půdu zahraničními právníckými osobami.

Další změny ústavy v souvislosti s členstvím Litvy v EU se připravují, ale konkrétní návrhy zatím nejsou k dispozici.

ESTONSKO¹²

Podle estonské ústavy z roku 1992 vykonává zákonodárnou moc ve státě jednokomorový parlament, Riigikogu, volený na čtyři roky. Tvoří jej 101 členů. Parlamentu je odpovědná vláda i její jednotliví členové.

¹² Evropská dohoda byla podepsána 12. června 1995.

Výbor pro evropské záležitosti

Jedná se o zvláštní výbor, který byl ustaven v lednu 1997 a znovuustaven po volbách v květnu 1999. Výbor má v současné době 13 členů, kteří jsou zároveň členy stálých výborů parlamentu. Politické strany jsou v něm zastoupeny poměrně podle počtu mandátů v parlamentu. Úkolem výboru je:

- přispívat na parlamentní úrovni k dosažení cílů přidružení založeného Evropskou dohodou,
- spolupracovat pravidelně s vládou za účelem dosažení cílů přidružení,
- udržovat kontakty s Evropským parlamentem i s dalšími orgány EU,
- reprezentovat estonský parlament v Parlamentním výboru přidružení a informovat parlament o jeho aktivitách.

Výbor vykonává parlamentní kontrolu činnosti estonské vlády v oblasti evropské integrace. Pravidelně přijímá zprávy předsedy vlády, členů vlády, vedoucích vládních agentur a expertů na pokrok a problémy evropské integrace. Zabývá se stanovisky nevládních organizací a zájmových skupin a předkládá vládě *doporučení*. Všechny poziční dokumenty by měly být výborem akceptovány před udělením souhlasu vládou.

Výbor pro evropské záležitosti nemá přímou úlohu v legislativním procesu (jedná se o zvláštní výbor). Pouze jednotliví členové výboru mohou legislativní proces ovlivňovat skrze svou činnost ve stálých výborech, jichž jsou členy.

Návrhy ústavních změn v souvislosti se vstupem do Evropské unie

O změně ústavy v souvislosti se vstupem Estonska do EU probíhá intenzivní veřejná diskuse. Parlament v současné době projednává návrh novely ústavy, který byl předložen 74 poslanci. První čtení proběhlo dne 11. června 2002 a návrh je nyní diskutován ústavním výborem.

PRAMENY:

- *The Role of European Affairs Committees in National Parliaments, ECPRD 28.-29. září 2001, Riga (Summary of the answers to the questionnaire)*

- *The Role of the Central European Parliaments in the Process of European Integration, International Conference, Prague, 12.-14. září 1997*
- *Webové stránky parlamentů kandidátských zemí:*
Slovensko - <http://www.nrsr.sk/>
Polsko – <http://www.sejm.gov.pl/> a <http://www.senat.gov.pl/>
Maďarsko - <http://www.mkogy.hu/>
Litva - <http://www.lrs.lt/>
Estonsko - <http://www.riigikogu.ee/>
- *Informace poskytnuté pracovníky parlamentů kandidátských zemí*